

John Griffiths AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau

David Rees AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol

16 Mai 2018

Annwyl John a David

Goblygiadau Brexit o ran cydraddoldeb a hawliau dynol

Rwy'n ysgrifennu mewn ymateb i'ch llythyr ar y cyd dyddiedig 5 Ebrill. Rwy'n croesawu'r gwaith y mae eich Pwyllgorau wedi ei wneud ar oblygiadau Brexit o ran cydraddoldeb a hawliau dynol yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn glir na ddylai'r ffaith bod y DU yn ymadael â'r Undeb Ewropeaidd arwain at wanhau mesurau i ddiogelu cydraddoldeb a hawliau dynol, nac unrhyw fesurau eraill i ddiogelu nodweddion cymdeithasol, amgylcheddol neu gyflogaeth.

Nodir ymatebion manwl i'r cwestiynau a'r argymhellion isod.

Cwestiwn y pwyllgorau: Rydym yn croesawu'r cam o gynnwys adran 7 yn y Bil Cyfraith sy'n Deillio o'r Undeb Ewropeaidd (Cymru), a fyddai'n golygu bod yn rhaid dehongli cyfraith Cymru sy'n deillio o'r UE yn unol â'r Siarter Hawliau Sylfaenol. Os nad yw'r Bil hwn yn mynd rhagddo am unrhyw reswm, hoffem weld Llywodraeth Cymru yn nodi sut y bydd yn sicrhau bod hawliau'r Siarter yn parhau i gael eu gweithredu yng Nghymru.

Atgyfeiriwyd y Bil Cyfraith sy'n Deillio o'r Undeb Ewropeaidd (Cymru) ("y Bil CDUE") at y Goruchaf Lys gan y Twrnai Cyffredinol. Fodd bynnag, yn dilyn llwyddiant Llywodraeth Cymru i sicrhau newidiadau i Fil yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) Llywodraeth y DU sy'n diogelu datganoli, disgwylir y bydd y Twrnai Cyffredinol yn tynnu hyn yn ôl. Bydd hyn yn galluogi'r Bil CDUE i gael Cydsyniad Brenhinol er mwyn i Weinidogion Cymru allu cymryd camau i ddiogelu'r diddymiad o'r hyn a fydd wedi hynny yn Ddeddf CDUE. O ganlyniad i'r datblygiadau hyn, disgwylir y bydd Bil yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) Llywodraeth y DU yn berthnasol yng Nghymru yn y dyfodol.

Ein hamcan yw sicrhau nad yw Brexit yn arwain at wanhau hawliau a'r safbwynt cyfredol. Felly, rydym yn cefnogi cynnwys diwygiadau anllywodraethol diweddar i Fil yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) Llywodraeth y DU a basiwyd gan yr Arglwyddi sy'n gwneud darpariaethau i'r Siarter Hawliau Sylfaenol barhau i gael ei gweithredu. Rydym ar hyn o

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 060 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 060 4400
YP.PrifWeinidog@llyw.cymru PS.FirstMinister@gov.wales

bryd yn aros am ymateb Llywodraeth y DU yn Nhŷ'r Cyffredin ac yn gobeithio y bydd y DU yn ei dderbyn a fydd yn caniatáu i'r diwygiadau hyn gael eu cynnwys o fewn y Bil a thrwy hynny yn sicrhau'r status quo mewn perthynas â gweithredu'r Siarter Hawliau Sylfaenol yng Nghymru.

Rydym hefyd wedi dechrau trafodaethau gyda Llywodraeth y DU, drwy Swyddfa Cydraddoldeb y Llywodraeth ('GEO', sydd bellach o fewn y Swyddfa Gartref) ynghylch ymrwymo i Gytundeb Gwleidyddol a fyddai'n cymeradwyo fframwaith presennol y ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â thriniaeth gyfartal sydd ar waith o fewn ein gwledydd, sef Deddfau Cydraddoldeb 2006 a 2010 ac is-ddeddfwriaeth a wnaed o dan y Deddfau hynny. Ein hamcan yw sicrhau na chaiff unrhyw newidiadau deddfwriaethol eu gwneud a fyddai'n lleihau'r diogelwch parhaol presennol a ddarperir gan y ddeddfwriaeth honno.

Cwestiwn y Pwyllgorau: Rydym yn rhannu safbwynt ein tystion y dylai'r Gronfa Rhannu Ffyniant y mae Llywodraeth y DU wedi'i chynnig gael ei gweinyddu yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru, a hynny er mwyn sicrhau ei bod yn ymateb i anghenion ac anghydraddoldebau lleol. Rydym hefyd o'r farn y dylid defnyddio'r Gronfa hon i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb ac anfantais economaidd-gymdeithasol.

Ym mis Rhagfyr 2017 cyhoeddwyd papur polisi gennym o'r enw Buddsoddi Rhanbarthol yng Nghymru ar ôl Brexit, a ategodd ein safbwynt y dylid dyrannu cyllid i Lywodraeth Cymru, a dylai'r cyllid hwnnw gael ei reoli'n llwyr gan Lywodraeth Cymru, i ddisodli cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd. Rydym hefyd wedi cynnal ymarfer ymgysylltu ar y papur polisi (a ddaeth i ben ar 23 Mawrth) i lywio gwaith datblygu yn y dyfodol a byddwn yn cyhoeddi dadansoddiad annibynnol o'r canfyddiadau hynny yn yr haf. Bydd hyn yn parhau i gryfhau'r dystiolaeth o'r galw am bolisi a wnaed yng Nghymru yn seiliedig ar anghenion fel y trafodwyd â Llywodraeth y DU.

Rydym yn parhau i roi pwysau ar Lywodraeth y DU i gadarnhau y caiff datganoli ei barchu mewn perthynas â threfniadau'r dyfodol, ac y bydd Llywodraeth Cymru yn cadw'r gallu i deilwra cyllid y dyfodol ar gyfer ein fframwaith polisi a deddfwriaethol penodol. Mae tystiolaeth gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru hefyd yn cael ei chyflwyno i Lywodraeth y DU i bwysleisio nad yw'r galwadau hyn yn deillio o Lywodraeth Cymru yn unig.

Rydym yn cytuno mai dim ond dull a ddyluniwyd gan Gymru a fydd yn ymateb i anghenion ac anghydraddoldebau lleol ac mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i gydweithio mewn partneriaeth agos â chymunedau, busnesau a sefydliadau ledled Cymru i gyflawni hyn. Rydym hefyd wedi bod yn glir bod angen inni ymgorffori canlyniadau cymdeithasol ac amgylcheddol yn well i unrhyw fodel yn y dyfodol, gan ddatblygu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ochr yn ochr â chanlyniadau economaidd mwy traddodiadol.

Argymhelliad y Pwyllgorau: Rydym yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru amlinellu ei safbwynt diweddaraf ynghylch cyflwyno'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, o gofio y bydd y pŵer i wneud hynny yn cael ei ddatganoli o dan y setliad newydd.

Dyletswydd ar awdurdodau cyhoeddus i ymdrin â'r anghydraddoldeb sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol, ac i roi'r amcan hwn wrth wraidd eu polisiau a'u rhaglenni, yw'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol. Caiff y ddyletswydd ei chynnwys yn Rhan 1 Deddf Cydraddoldeb 2010 ond nid yw wedi cael ei defnyddio yn unrhyw le arall yn y DU tan yn ddiweddar, a hynny yn yr Alban. Mae'r pŵer i ddeddfu'r ddyletswydd yng Nghymru wedi cael ei ddatganoli ers 1 Ebrill.

Yng Nghymru, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ('y Ddeddf') yw ein hofferyn allweddol ym maes ymdrin ag anghydraddoldeb economaidd-gymdeithasol yn

arbennig y nod llesiant o Gymru fwy cyfartal. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd gyfreithiol ar gyrff cyhoeddus penodol i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant a ddyluniwyd i fanteisio i'r eithaf ar gyfraniad i gyflawni pob un o'r nodau llesiant hyn, gan gynnwys Cymru fwy cyfartal. Mae'r ddeddfwriaeth yn darparu'n benodol ar gyfer hyn fel cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau, gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol. O gofio bod gennym y ddyletswydd gyfreithiol gadarnhaol a blaengar hon yng Nghymru sy'n ymdrin ag anghydraddoldeb economaidd-gymdeithasol nid ydym wedi rhoi pwysau ar Lywodraeth y DU yn ddiweddar i ddechrau'r ddyletswydd.

Yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus yn 2017, mae Llywodraeth yr Alban wedi dechrau'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, a adwaenir fel Dyletswydd yr Alban Decach (the Fairer Scotland Duty). Yn sgil penderfyniad Llywodraeth yr Alban i weithredu'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol a'r cyfle i ailymweld â'r maes hwn gyda'r pwerau newydd a ddarparwyd gan Ddeddf Cymru, byddwn yn adolygu ein safbwynt yng nghyd-destun ein Hadolygiad Cyflym o Gydraddoldeb Rhywiol yng Nghymru ac archwilio'r materion a lywiodd penderfyniad Llywodraeth yr Alban i weithredu'r ddyletswydd. Bydd angen inni ystyried yn ofalus a fyddai'n gywir gosod dyletswyddau ychwanegol a chyfrifoldebau adrodd ar Gyrff Cyhoeddus Cymru yn arbennig pan mae gennym y ddyletswydd gyfreithiol flaengar yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Byddwn yn parhau i ymgysylltu â'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol wrth inni fynd i'r afael â'r gwaith hwn.

Argymhelliad y Pwyllgorau: Rydym hefyd yn argymell y dylai Llywodraeth Cymru ystyried ymgorffori rhagor o gytundebau hawliau dynol rhyngwladol yng Nghymru, yn yr un modd â'r Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (er enghraifft, y Cyfamod Rhyngwladol ar Hawliau Economaidd, Cymdeithasol a Diwylliannol (ICESCR), neu'r Confensiwn ar Hawliau Pobl ag Anableddau (CRPD)).

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i roi ystyriaeth fanwl i gytundebau rhyngwladol a Chonfensiynau'r Cenhedloedd Unedig y mae'r Deyrnas Unedig yn llofnodwr iddynt, a bydd yn ceisio adlewyrchu naws a sylwedd pob confensiwn ar draws ei pholisïau a'i rhaglenni fel y bo'n briodol. Mae'n rhaid i weithredoedd Llywodraeth Cymru gyfateb â'i rhwymedigaethau rhyngwladol, fel y nodwyd yn Adran 82 Deddf Llywodraeth Cymru 2006, gan gynnwys saith Confensiwn y Cenhedloedd Unedig a lofnodwyd ac a gadarnhawyd gan blaid Gwladwriaeth y DU.

Byddwn hefyd yn parhau i fonitro effeithiolrwydd y dull hwn yn fanwl, yn cyfrannu at adroddiadau cynnydd ac adolygiadau cyfnodol gyda thystiolaeth ac enghreifftiau o Gymru, yn ymgysylltu â Phwyllgorau perthnasol y Cenhedloedd Unedig yn ystod archwiliadau cyfnodol yn Geneva, ac yn ystyried sut y byddwn yn mynd i'r afael â'r argymhellion a fydd yn deillio o hynny. Mae Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos â Llywodraeth y DU a gweinyddiaethau datganoledig eraill i sicrhau bod Cymru yn cael ei chynrychioli'n llawn ac yr ymgysylltir â hi yn ystod pob cam o'r broses adrodd.

Bydd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn parhau i fod yn brif offeryn deddfwriaethol mewn perthynas â hyn, o gofio bod y nodau llesiant a nodwyd yn y Ddeddf yn eang o ran cwmpas ac yn darparu'r fframwaith gorau i alluogi camau gweithredu cydlynol i sicrhau bod hawliau dynol yn cael eu diogelu yng Nghymru.

Cwestiwn y Pwyllgorau: Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i gadarnhau mai bwriad y darpariaethau hyn (adran 3(2) ac adran 4(2)) yw sicrhau nad yw'r hawliau a'r rhwymedigaethau sy'n bodoli ar hyn o bryd (yn enwedig y safonau cydraddoldeb a hawliau dynol sydd o fewn cymhwysedd datganoledig y Cynulliad) yn cael eu tanseilio neu eu diddymu o ganlyniad i Brexit—naill ai gan Lywodraeth y DU yn

gweithredu o dan Fil yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael), neu gan Weinidogion Cymru yn gweithredu o dan Fil y Cynulliad.

Ers eich llythyr ar y cyd dyddiedig 5 Ebrill, cytunwyd y bydd Llywodraeth Cymru yn cymryd camau i ddiddymu'r Bil Cyfraith sy'n Deillio o'r Undeb Ewropeaidd (Cymru), ar ôl iddo gael ei ddeddfu, yn dilyn cytundeb gyda Llywodraeth y DU ar Fil yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael). O ganlyniad, bydd ffocws yr ymateb hwn ar y pwerau a gynhwysir o fewn Bil y DU.

Mae gan Lywodraeth Cymru hanes cryf o ddeddfu i ddiogelu safonau cydraddoldeb a hawliau dynol yng Nghymru. Mae hyn yn amlwg o enghreifftiau fel Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015. Rydym yn bwriadu parhau ag ymrwymiad y Llywodraeth hon i'r materion pwysig hyn wrth inni ymgymryd â'r dasg o weithredu Bil yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael).

Nodwn gyda diddordeb, a chefnogaeth, yr egwyddorion a gyflwynwyd mewn diwygiadau anllywodraethol a basiwyd yn Nhŷ'r Arglwyddi i Fil y DU sy'n cyfyngu ar gwmpas y pwerau i addasu cyfraith yr UE i'r hyn sy'n angenrheidiol.

Argymhelliad y Pwyllgorau: Os yw'r Bil yn destun ddeddfiad, gofynnwn i Lywodraeth Cymru ddefnyddio'r pŵer hwn i flaenoriaethu mesurau i ddiogelu cydraddoldeb a hawliau dynol (cyn belled ag y bo modd). Rydym hefyd yn ailadrodd galwad y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau bod Llywodraeth Cymru yn "sefydlu mecanwaith ffurfiol i olrhain datblygiadau yn y dyfodol o ran hawliau dynol a chydaddoldeb yn yr UE, i sicrhau bod dinasyddion Cymru yn elwa o'r un lefel o ddiogelwch â dinasyddion yr UE". Credwn y dylai mecanwaith o'r fath fod ar gael i'r cyhoedd.

Y bwriad yw y caiff y Bil CDUE ei ddiddymu cyn hir ac felly ni fydd y pŵer yn y Bil hwnnw i wneud is-ddeddfwriaeth i gyd-fynd â chyfraith yr UE, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â chydaddoldeb a hawliau dynol, ar gael. Fodd bynnag, mae mecanweithiau deddfwriaethol eraill yn bodoli, gan gynnwys deddfwriaeth sylfaenol a basiwyd gan y Cynulliad, i sicrhau nad yw Brexit yn arwain at hawliau pobl Cymru yn disgyn y tu ôl i'r rhai mewn gwledydd Ewropeaidd eraill.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda Chomisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol y DU i fonitro cynnydd hawliau dynol a chydaddoldeb yng Nghymru, gan nodi datblygiadau yn yr UE ac mewn gwledydd eraill. Mae'r Comisiwn yn y sefyllfa orau i asesu datblygiadau mewn perthynas â hyn. Mae Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos â'i Bwyllgor a'i Swyddfa yng Nghymru i ystyried y safbwynt mewn perthynas â Chymru.

Mae cynllun pum pwynt y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn cynnwys camau gweithredu i sicrhau bod y DU ar flaen y gad mewn perthynas â chydaddoldeb a hawliau dynol drwy sicrhau bod ein cyfreithiau a'n polisiau yn cyd-fynd â safonau cydraddoldeb a hawliau dynol y dyfodol sy'n deillio o'r UE, ar ôl inni ymadael, megis Deddf Hygyrchedd yr UE, yn ogystal â gwledydd cymharol eraill.

Cwestiwn y Pwyllgorau: Rydym yn gofyn i Lywodraeth Cymru amlinellu ei safbwyntiau ar y materion a ganlyn:

- pa asesiad y mae wedi'i wneud ynghylch y posibilrwydd o gyflwyno rhyw fath o hawl annibynnol i gydraddoldeb yng Nghymru, naill ai yn gyffredinol neu o fewn sectorau neu gyd-destunau penodol, a

- cynnig Llywodraeth y DU i sefydlu fframwaith anneddfwriaethol i ymdrin â chyfraith triniaeth gyfartal sy'n seiliedig ar gyfraith yr UE ar draws meysydd datganoledig a

meysydd nad ydynt wedi'u datganoli, a sut y bydd yn mynd ati i gynnal trafodaethau â Llywodraeth y DU ar y mater hwnnw.

Mae ymrwymiad cadarn i hyrwyddo cydraddoldeb a diogelu hawliau dynol wedi cael ei ymgorffori o fewn corff Llywodraeth Cymru ers datganoli. Adlewyrchir hyn yn glir mewn Deddfau olynol Llywodraeth Cymru, hyd at a chan gynnwys Deddf Cymru 2017. Adlewyrchir hyn hefyd mewn amrywiaeth eang o ddeddfwriaethau eraill Cymru yn ogystal â pholisïau a rhaglenni Llywodraeth Cymru ar draws pob maes datganoledig.

Yn benodol, mae gennym ddyletswydd sector cyhoeddus Cymru sy'n galluogi'r ddyletswydd cydraddoldeb sector cyhoeddus i gyflawni'n well. Mae dyletswyddau penodol Cymru yn flaengar ac yn eang, gan ei gwneud yn ofynnol i gyhoeddi amcanion cydraddoldeb, ymgysylltu, asesiadau effaith, cynlluniau cydraddoldeb strategol ynghyd â chynlluniau cyflog a chynlluniau gweithredu a gwahaniaeth rhwng cyflogau'r ddau ryw. Mae'r dyletswyddau penodol hyn yng Nghymru yn ceisio cael gwared ar wahaniaethu, aflonyddu, erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall a waherddir gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Yn ogystal, mae'r dyletswyddau penodol yng Nghymru yn datblygu cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig perthnasol a'r rhai nad ydynt yn meddu ar y nodweddion hynny a hefyd meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig perthnasol a'r rhai nad oes ganddynt y nodweddion hynny.

Yng Nghymru, mae gennym hefyd Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ("Deddf 2015") sy'n ategu ymhellach ein penderfyniad i gynnal a mynd i'r afael â'n hymrwymiad i gydraddoldeb gan roi dyletswydd gyfreithiol ar gyrff cyhoeddus penodol a chyhoeddi amcanion llesiant sydd wedi'u dylunio i fanteisio i'r eithaf ar gyfraniad i gyflawni pob un o'r nodau llesiant, gan gynnwys Cymru fwy cyfartal. Mae Deddf 2015 yn darparu'n benodol ar gyfer hyn fel cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau, gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol. Mae'r ddyletswydd gyfreithiol flaengar hon yn rhoi Cymru mewn safle unigryw ac yn dangos ymhellach yr ymrwymiad i sicrhau cydraddoldeb yng Nghymru, Yn sgil hyn, nid oes unrhyw gynlluniau ar hyn o bryd ar gyfer hawl ychwanegol, annibynnol arall i gydraddoldeb a allai ddyblygu neu fynd yn groes i ddarpariaeth sy'n bodoli eisoes.

Fel y nodwyd uchod, rydym hefyd wedi dechrau trafodaethau gyda Llywodraeth y DU, drwy Swyddfa Cydraddoldeb y Llywodraeth ('GEO', nawr o fewn y Swyddfa Gartref) ynghylch ymrwymo i Gytundeb Gwleidyddol a fyddai'n cymeradwyo fframwaith presennol y ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â thriniaeth gyfartal sydd ar waith o fewn ein gwledydd, sef Deddfau Cydraddoldeb 2006 a 2010 ac is-ddeddfwriaeth a wnaed o dan y Deddfau hynny. Ein hamcan yw sicrhau na chaiff unrhyw newidiadau deddfwriaethol eu gwneud a fyddai'n lleihau'r diogelwch parhaol presennol a ddarperir gan y ddeddfwriaeth honno.

Argymhelliad y Pwyllgorau: Rydym yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru, yn ei drafodaethau â Llywodraeth y DU, ofyn am ymrwymiad gan Lywodraeth y DU na fydd yn taro unrhyw gytundebau masnach y byddai eu gweithredu yn erydu unrhyw ran o'r Ddeddf Cydraddoldeb neu'r Ddeddf Caethwasiaeth Fodern.

Rydym wedi bod yn glir yn ein papur diweddar Polisi Masnach: y materion ar gyfer Cymru ein bod yn credu mewn system deg ac effeithiol o ddiogelwch cymdeithasol i helpu pobl pan fydd angen y cymorth arnynt, ac y dylai polisi masnach gefnogi ein model cymdeithasol yn hytrach na'i danseilio. At hynny, rydym wedi gofyn am ddatblygu egwyddorion troswaol polisi masnach sy'n cynnwys cynnal mesurau diogelu pwysig o ran yr amgylchedd, yr economi a chymdeithas, cefnogi llesiant i bawb yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, cydnabod ein cyfrifoldebau ar lwyfan y byd a hyrwyddo masnach deg a moesegol.

Argymhelliad y Pwyllgorau: Rydym yn argymell y dylai Llywodraeth Cymru ddiweddarau'r Cynllun Cydlyniant Cymunedol cyn tymor yr haf 2018, a hynny er mwyn sicrhau ei fod yn cymryd i ystyriaeth y cynnydd a welwyd yn ddiweddar mewn troseddau casineb a'r heriau newydd sy'n bodoli o ran cydlyniant cymunedol yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi'r cynllun cydlyniant cymunedol a'r cynllun gweithredu i fynd â'r afael â throseddau casineb. Diweddarwyd ein cynllun cydlyniant cymunedol yn ddiweddar i adlewyrchu'r cynnydd mewn troseddau casineb o ganlyniad Brexit.

Rydym yn defnyddio ein dogfen waith wrth weithio gyda phartneriaid, ac mae hyn wedi ein galluogi i ganolbwyntio ar nifer o feysydd blaenoriaeth dros y misoedd diwethaf. Er enghraifft:

- Gweithio gydag amrywiaeth eang o bartneriaid i ddatblygu ein rhwydwaith cyfathrebu Cydraddoldeb a Chynhwysiant, i geisio cynyddu ein heffaith ar y cyd wrth atal rhexreg negyddol.
- Gweithio gyda Heddluoedd a Phrifysgol Caerdydd ar brosiect cyffrous i ddatblygu a gwella systemau monitro tensiwn sy'n ymgorffori gwaith amlasiantaeth.
- Gweithio gyda chydweithwyr addysg wrth iddynt ddiweddarau eu canllawiau Parchu Eraill a gwrth-fwlio er mwyn i'r ddogfen gefnogi athrawon i fod yn fwy hyderus wrth ymdrin ag achosion o fwlio sy'n ymwneud â chasineb mewn ysgolion.
- Gweithio gydag aelodau o Fwrdd Cyfiawnder Troseddol Cymru ar gyfer Troseddau Casineb i ddatblygu'r gwaith o fynd i'r afael â throseddau casineb, er enghraifft eleni rydym yn canolbwyntio ar "gyfraddau gadael cyn gorffen" (y llwybr a'r achosion a ollyngwyd rhwng cael eu hadrodd yn gyntaf, ymdriniaeth yr heddlu, ac erlyniad), troseddau casineb ar sail anabledd, a hefyd troseddau casineb sy'n ymwneud ag oedran a chamdriniaeth.

Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu wyth Cydgysylltwyr Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol i hwyluso gweithio rhanbarthol. Caiff y Cydgysylltwyr eu monitro yn erbyn y camau gweithredu sydd yn y ddogfen waith. Caiff y camau gweithredu hyn eu grwpio o dan bedwar amcan:

- Gwaith ar lefel strategol i chwalu'r rhwystrau i gynhwysiant ac integreiddio ar draws grwpiau ymylol
- Gwaith ar lefel leol i chwalu'r rhwystrau i gynhwysiant ac integreiddio ar gyfer grwpiau a chymunedau penodol
- Cefnogi mewnffudwyr, ffoaduriaid a cheiswyr lloches a chymunedau sydd wedi setlo yn ystod y broses integreiddio
- Cefnogi cymunedau i atal gelyniaeth ac eithafiaeth a rheoli canlyniadau

Yours sincerely

CARWYN JONES